

Lekcija 1: Međunarodni referentni propisi o ljudskim pravima, invalidnosti i PSA

Međunarodne pravne reference o ljudskim pravima

Svi međunarodni instrumenti o ljudskim pravima štite ljudska prava osoba sa invaliditetom, pošto se primenjuju na sve osobe. Ovaj princip univerzalnosti je ojačan principima jednakosti i nediskriminacije, koji su uključeni u instrumente ljudskih prava.

Međunarodni zakon o ljudskim pravima:

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (UN, Pariz, 1948)

Čl. 23. Utvrđuje da svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na pravične i povoljne uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti. Svako, bez ikakve diskriminacije, ima pravo na jednaku platu za jednak rad.

- Međunarodni paktovi o ljudskim pravima (UN, 1966)

- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR)

- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR)

Konvencija o pravima deteta (UN, 1990)

Izdvajamo njen član 23, koji se odnosi na decu sa nekom vrstom invaliditeta, priznajući im pravo da uživaju u punom životu u uslovima koji obezbeđuju njihovo dostojanstvo, omogućavaju im da postanu samodovoljni i olakšavaju njihovo aktivno učešće u zajednici. Isto tako, priznaje im pravo da dobiju posebnu negu i adekvatnu pomoć u cilju obezbeđivanja efektivnog pristupa obrazovanju, obuci, zdravstvenim i rehabilitacionim uslugama, pripremi za zapošljavanje i mogućnostima za slobodno vreme, a sve u cilju postizanja društvene integracije i individualnog razvoja.

International legal references on disability rights

Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) [NY, 2008]

The Convention was conceived as a human rights instrument with an explicit dimension of social development. It adopts a broad classification of people with disabilities and reaffirms that all people with all types of disabilities should be able to enjoy all human rights and fundamental freedoms. It clarifies and clarifies how all categories of rights apply to persons with

disabilities and indicates the areas in which adaptations are necessary so that persons with disabilities can effectively exercise their rights and the areas in which they have been implemented. violated those rights and in which they should be reinforced

General comment No. 9 [2006]: The rights of children with disabilities

It was published with the aim of offering guidance and assistance to States to make the rights of children with disabilities effective in a general way that encompasses the entire article of the Convention.

Međunarodno pravne reference o pravima osoba sa invaliditetom

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD) [Njujork, 2008]

Konvencija je zamišljena kao instrument ljudskih prava sa eksplicitnom dimenzijom društvenog razvoja. Ona usvaja široku klasifikaciju osoba sa invaliditetom i potvrđuje da svi ljudi sa svim vrstama invaliditeta treba da budu u mogućnosti da uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode. Pojašnjava i kako se sve kategorije prava primenjuju na osobe sa invaliditetom i ukazuje na oblasti u kojima su neophodne adaptacije kako bi osobe sa invaliditetom mogle efikasno da ostvaruju svoja prava i oblasti u kojima su ona realizovana, narušavanje tih prava i oblasti u kojima bi ih trebalo pojačati

Opšti komentar br. 9 [2006]: Prava dece sa smetnjama u razvoju

Objavljen je sa ciljem da ponudi smernice i pomoć državama da prava dece sa smetnjama u razvoju učine delotvornim na opšti način koji obuhvata ceo član Konvencije.

Pojedinačne međunarodne reference u pogledu prava na zapošljavanje i invalidnost

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD)

Postavlja osnovna pravila za države potpisnice u ostvarivanju prava na zapošljavanje osoba sa invaliditetom: Nediskriminacija, Pristupačnost, (čl. 2) Razumno prilagođavanje, Pozitivne mere.

Čl. 27 CRPD je jedna od najdetaljnijih odredbi Konvencije, kojom se uspostavlja pravni okvir za obaveze države u vezi sa radom i zapošljavanjem osoba sa invaliditetom. On predviđa da svaka osoba sa invaliditetom ima pravo na rad i pruža širok spektar prava koja omogućavaju osobama sa invaliditetom da učestvuju na radnom mestu na jednakoj osnovi kao i pojedinci bez invaliditeta.

Agenda za održivi razvoj 2030

U njenoj srži je 17 ciljeva održivog razvoja (SDG), čije postizanje zahteva globalnu saradnju između vlada, društvenih i političkih aktera i civilnog društva.

Agenda 2030 doprinela je mnogim debatama oko invaliditeta da povrate snagu, kao što su međuodnos između invaliditeta i siromaštva, doprinos koji osobe sa invaliditetom mogu dati društvu, način na koji društvene predrasude i stereotipi postavljaju dodatne barijere i zapravo „stvaraju ” invalidnost.

Konvencija 159 o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju (osoba sa invaliditetom)

Njom se predviđa da će „svaka članica (država) smatrati da je svrha profesionalne rehabilitacije da omogući osobi sa invaliditetom da osigura, zadrži i napreduje u odgovarajućem zaposlenju i da na taj način unapredi integraciju ili reintegraciju takve osobe u društvo”. Njom se propisuje da će države usvojiti politike koje bi „imale za cilj da obezbede da odgovarajuće mere profesionalne rehabilitacije budu dostupne svim kategorijama osoba sa invaliditetom i da promovišu mogućnosti zapošljavanja osoba sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada; biti zasnovana na principu jednakih mogućnosti između radnika sa invaliditetom i radnika uopšte”.

Međunarodna priznanja i svest o spektru autističnog poremećaja

A/RES/67/82. Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 2012

Generalna skupština izričito prepoznaje potrebu da se promovišu i zaštite ljudska prava svih osoba sa PSA, obezbeđujući im jednake mogućnosti da dostignu svoj optimalni razvojni potencijal.

Rezolucija Skupštine Ujedinjenih nacija 62/139 od 18. decembra 2007. godine

Rezolucijom je 2. april određen kao Svetski dan svesti o autizmu, koji se obeležava od 2008. godine, kako bi se povećala svest javnosti o PSA, uz podsećanje na vitalni značaj istraživanja i rane dijagnoze i odgovarajuće intervencije za rast i razvoj osobe.